

34/2020

tijdschrift **PUBLIEKE RUIMTE**

driemaandelijkse tijdschrift van Infopunt Publieke Ruimte (VGB vzw)
V.U. Tom Dhollander - Diksmuidealaan 303 - 2600 Antwerpen (Berchem)

DOSSIER **Groen in en rond de stad**

EXTRA: Dossier Corona

Project in de kijker: De Motten, Tongeren

Klaar voor de Zomerstraat?

VAN GRIJS NAAR GROEN IN DE VLAAMSE RAND

In onze randstedelijke gebieden is de vraag naar kwalitatieve open ruimte heel groot. Sinds 2014 werkt de Vlaamse Landmaatschappij aan meer omgevingskwaliteit in de Vlaamse Rand rond Brussel. Openruimtegebieden worden er met elkaar verbonden, versterkt, kwalitatief ingericht en robuuster gemaakt. De heringerichte parken zijn ondertussen populaire trekpleisters.

De voorbije jaren zijn enkele spraakmakende deelprojecten afgevoerd die werden gefinancierd vanuit het Europese Lifeproject Green4Grey. In dit project ruimt harde, grijze infrastructuur plaats voor kwalitatief groen. In Limburg werden in de Wijers enkele projecten opgestart. Een tweede zone waarin Green4Grey successen boekte is de Vlaamse Rand rond Brussel. Het park het Zeen in Zaventem werd bekroond met de prijs 'Wivina Demeester' van de Vlaamse Bouwmeester. Met het Kerremanspark in Asse legde de VLM de link tussen open ruimte en werk. Kapittelbeek in Beersel bracht het belang van open ruimte onder de aandacht bij (school)kinderen en lokale wijkbewoners. Een overzicht.

KERREMANSPARK ASSE

Het Kerremanspark in Asse ligt pal op de grens met Ganshoren, geprangd tussen de woonwijk Horing, het Researchpark Zellik en een Brusselse industriezone. Het laatste stukje open ruimte tegen de gewestgrens loopt wel door in Brussel met het moeras van Gansho-

Luc Vander
Elst, Vlaamse
Landmaatschappij

**“Lang voor
de eerste
echte werken
werden
vierduizend
bomen
aangeplant”**

Het parklint werd de rode 'ontsluitings'-draad door heel het park. Via het parklint kom je bij alle andere elementen van het park: de speelplek, het moeras en de picknickplekken.

ren, Laarbeekbos en het Koning Boudevijnpark. De openruimtecorridor is gevrijwaard van bebouwing, omdat er in de jaren 1960-1970 plannen waren om op dat tracé een autosnelweg aan te leggen. Het Kerremanspark – aanvankelijk 'park Horing' – was vrij ontoegankelijk en chaotisch van invulling. De Pontbeeklaan, een overgedimensioneerde viervaksweg, scheidde het park van het Researchpark Zellik en diende als vrachtwagenparking en Romacamping. Sluikstorten was er schering en inslag. Privéafsluitingen liepen tot tegen de Molenbeek en een aannemer had een deel van de open ruimte ingeschakeld als stort- en stockeerplaats. Samen met de gemeente Asse liet de VLM de eerste plannen

“BUURTBEWONERS EN WERKNEMERS GAAN IN DE GROENE LONG VOOR HUN DEUR JOGGEN OF WANDELEN OF GEBRUIKEN DE PICKNICKPLAATS VOOR EEN LUNCH”

opstellen vanaf 2012. Partners waren onder meer VELT, het regionaal landschap Brabantse Kouters, Natuurpunt en enkele andere Vlaamse overheidsinstanties. Met de eerste plannen stapte de VLM naar buurtbewoners uit de wijk Horing en naar middagsessies met de werknemers en bedrijfsleiders van het researchpark. De toekomstige gebruikers stuurden de plannen bij en kozen op vraag van de VLM ook een nieuwe naam voor het park: Kerremans verwijst naar de landbouwer die er destijds de gronden bewerkte.

Lang voor de eerste echte werken werden vierduizend bomen aangeplant om het nieuwe park beter af te schermen van de Ring 0. Het bouwstort werd opgeruimd en er werden oplossingen gezocht en gevonden voor de vrachtwagenparkings en de zigeunercamping. Landbouwers werden uit het gebied uitgeruild en stukken grond werden aangekocht om de doorwandelbaarheid te verbeteren.

In 2017-2018 werd een parklint aangelegd van één kilometer, een natuurlijke speelplek voor kinderen en een picknickplek aan de kant van het Researchpark Zellik. Het park werd ecologisch ingericht en het werd volledig en eenduidig doorwandelbaar. Vanaf het parklint zijn de rust- en speelplekken mooi toegankelijk en duidelijk leesbaar. De Molenbeek kreeg meer ruimte en een vlonderpad met ponton ontsluit nu ook de moerassige parkdelen zonder er de natuur te verstoren. Buurtbewoners en werknemers gaan nu in de groene long voor hun deur 's middags joggen of wandelen of gebruiken de picknickplaats voor een lunch met collega's.

NEVENEFFECTEN

Tijdens de planvorming besloot het Agentschap Ondernemen, samen met het Researchpark Zellik, om de Pontbeeklaan voor de helft uit te breken. Het ontharde deel maakt nu deel uit van het nieuwe park. Het researchpark engageerde zich om enkele groene corridors te creëren die het Natura 2000-gebied Laarbeekbos met het Kerremanspark verbinden en maakte tegelijk ruimte vrij voor fietsverbindingen met de fietssnelweg Asse-Brussel. Enkele bedrijven zagen de voordelen van een ecologischer bedrijventerrein in: een beter imago, meer natuurlijke ruimte voor de werknemers en minder onderhoudskosten of zoals een van de bedrijfsleiders ons toevertrouwde: “Een kwalitatieve groene omgeving komt naast ons bedrijfsimago ook het welzijn van onze werknemers ten goede.”

Verder stroomopwaarts langs de Molenbeek ligt de Stillemanssite, een verlaten en totaal verloederde brownfield. Daar creëert projectontwikkelaar Matexi een woongebied, maar het wil tegelijk de 90 procent verharding van vandaag terugdringen naar maximaal 40

Rechts van het vlonderpad werd een ruim natuurlijk bufferbekken aangelegd. Links van het pad werd de betonnen blusvijver onthard en omgevormd tot een ecologische poel met natuurleerelementen.

Het parklint van één kilometer gaat ook door de moerassige delen, zonder dat de natuur daar wordt verstoord.

procent verharding en het wil – naar het voorbeeld van het Kerremanspark – de Molenbeek opnieuw aan de oppervlakte brengen en ruimte geven. Matexi vroeg de VLM om daarbij te adviseren en dat opent nieuwe perspectieven.

Tegelijk blijven er ook bedreigingen voor de nieuwe open ruimte. Het Researchpark Zellik breidt uit met het ‘Green Energy Park’ van de VUB. Dat zet de mastervisie onder druk. De plannen zijn al enigszins bijgestuurd en samen met andere openruimtepartners blijft de VLM waakzaam opvolgen, onder meer over de sterke gerichtheid op automobilititeit. Aan de andere kant van het Kerremanspark, vlak tegen de kwalitatief ingerichte open ruimte, nemen binnenkort jammer genoeg nog nieuwe woonblokken weer een stuk open ruimte in.

KAPITTELBEEK BEERSEL

De Kapittelbeek in Dworp, Beersel, zat in een strakke beschoeiing en het Consciencepad dat ernaast liep was totaal in verval: stukken ontbraken, waren weggespoeld of overwoekerd. De grasvelden in de buurt waren dankzij een roestig ijzeren doel opgewaarderd tot speelplein. De erosie, onder meer van het omliggende landbouwland, zorgde regelmatig voor modderstromen en wateroverlast in het dorp. De wat gedemodeerde wijk naast de Kapittelbeek was sterk verhard. De gemeente Beersel, de VLM en Natuurpunt legden hier de basis voor verandering.

Een afgesloten, betonnen blusvijver werd vervangen door een toegankelijke, natuurlijke poel en daarnaast kwam een groot natuurlijk bufferbekken met regelinstallatie. De beek mocht opnieuw meanderen, het pad werd doordacht heraangelegd en nieuwe brugjes over de beek zorgen voor afwisseling en extra beleving. Een plukboomgaard en een kriekenboomgaard sieren de vallei. Brouwerij Drie Fontein gebruikt de krieken voor haar bieren. Onder meer insectenhôtels, nestkastjes en een broedstoof voor het vliegend hert zorgen voor meer biodiversiteit. Ook de wijk kreeg een facelift: stenen pleintjes werden onthard en groen heraangelegd. Grasstroken langs de straten werden ingezaaid met een bloemenrijk mengsel.

Aan dat plan gingen ruime participatiemomenten vooraf met de bewoners van de wijk, de inwoners van de deelgemeente en de leerlingen van de twee naburige scholen. Een jury van lokale mensen besliste hoe de nieuwe speelpleinen er in de Kapittelbeek zouden uitzien. De scholen speelden een hoofdrol bij de participatie rond de inrichting en heel wat participatiemomenten vonden ook plaats in die scholen. In 2015 plantten de plaatselijke leerlingen de boomgaarden en het extra bosgoed aan. Kinderen kunnen nu veilig van en naar

school fietsen en wandelen langs de Kapittelbeek. De avontuurlijke speeltuin met leuke waterelementen werd een trekpleister voor scholen, jeugdbewegingen en spelende kinderen. En de Rode Ridder legt op infoborden langs een natuurleerpad aan de leerlingen uit welke levende wezens er allemaal in de natuur te vinden zijn. Spelelementen langs het natuurleerpad brengen kinderen spelenderwijs inzicht bij over het leven in de natuur.

Overal zien we dat er nu veel meer gebruikgemaakt wordt van de bestaande infrastructuur dan vroeger. De talrijke participatiemomenten hebben de sociale controle over de realisaties sterk vergroot. De toekomstige gebruikers hebben immers zelf mee beslist over de inrichting van 'hun' open ruimte. En de gemeenten krijgen het vandaag sneller dan ooit tevoren te horen, als er iets verdwijnt of niet meer naar behoren werkt.

En wat zowel voor Het Zeen, Kapittelbeek als het Kerremanspark opvalt, is dat elke gemeente er na de inrichting toeristische wegwijzers plaatste naar het nieuwe park. Welkom dus: ecologie, recreatie, waterbeheersing, onderwijs, wonen en werken. Multifunctioneel, heet dat, zeker?

Tussen de verschillende trage wegen door de wijk liggen nu her en der ook kleine speelplekken verstopt.